

2024 року. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 19.05.2024).

3. Цивільний кодекс України : Закон України від 27 квітня 2024 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 19.05.2024).

4. Ткачик А. Б. Таємниця спілкування та її обмеження в кримінальному провадженні: дис. д-ра філософії. Львів, 2021. 185 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3748> (дата звернення 19.05.2024).

5. Ткачик А. Б. Обмеження таємниці спілкування в практиці Європейського суду з прав людини. Процесуальне та криміналістичне забезпечення досудового розслідування. С. 112-113.

6. Васильєва С. Засада таємниці спілкування в кримінальному провадженні. Співдружність наук: архітектура, економіка, право. Львів, 2017. С. 182.

Вирішев О. С.

курсант 2 курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Солдатенко О. А.

професор кафедри кримінального процесу та стратегічних розслідувань
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

**ДОТРИМАННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ
НЕДОТОРКАНІСТЬ У ДОСУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Умови воєнного стану ставлять перед суспільством та владою серйозні виклики, зокрема у забезпеченні дотримання прав людини та особистої недоторканності, особливо у контексті досудового провадження. В умовах кризових ситуацій зростає напруга і ризик порушення прав громадян, адже необхідно забезпечити безпеку та захист від загрози. Досудове провадження стає особливо вразливою сферою, де можуть відбуватися порушення прав та недотримання процедур у зв'язку з підвищеним тиском на правоохоронні органи та судову систему. Тому дотримання права на свободу та особисту недоторканність у досудовому провадженні під час воєнного стану вимагає особливої уваги та заходів з боку владних структур, щоб забезпечити справедливість, правову безпеку та дотримання основних прав і свобод людини в умовах надзвичайних обставин.

Рівень гарантій та захисту права на свободу та особисту недоторканність вважається індикатором демократизації суспільства та є ключовою складовою правової державності [1]. Право на свободу та особисту недоторканність, як одне з основних особистих прав людини, знаходить відображення як у конституційному, так і у міжнародному законодавстві. Зокрема, згідно з пунктом 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основних свобод, «кожен має право на свободу та особисту недоторканність» [2].

Відповідна норма включена до статті 29 Конституції України. У той же час закон передбачає можливість обмеження цього права. Конвенція встановлює ряд обставин, за яких може бути підставою для позбавлення цього права за законними підставами. Згідно з пунктом 2 статті 29 Конституції України, обмеження права на свободу та особисту недоторканність передбачає потребу у мотивованому рішенні суду. Таким чином, хоча право на свободу та особисту недоторканність є природною за своєю сутністю, воно не є абсолютним [3, с. 112-117].

Узагальнюючи судову практику щодо розгляду клопотань слідчих суддів про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ визначає, що одним із найпоширеніших запобіжних заходів є тримання під вартою. Часто у судовій практиці застосовується домашній арешт. Проте статистичні дані свідчать про випадки необґрунтованого та безпідставного звернення слідчих (прокурорів) до слідчого судді з проханням застосувати ці запобіжні заходи. У таких умовах роль судового контролю в гарантуванні права на свободу та особисту недоторканність набуває великого значення [4].

Важливо зазначити, що у своїх рішеннях Європейський суд з прав людини підкреслює вирішальне значення гарантій, визначених у статті 5 Конвенції, для забезпечення права осіб у демократичному суспільстві на захист від незаконного позбавлення волі органами влади. Саме тому ЄСПЛ у своїй практиці систематично наголошував на тому, що позбавлення волі повинно відбуватися відповідно до матеріальних і процесуальних норм національного законодавства, а також має відповідати цілям, викладеним у статті 5 Конвенції, які передбачають захист особи від довільного позбавлення волі. Це підкреслюється тим, що пункт 1 статті 5 Конвенції чітко визначає умови, за яких може бути законно позбавлено волі особи, причому важливо враховувати, що ці умови мають вузьке тлумачення, оскільки вони становлять винятки з найбільш фундаментального принципу особистої свободи [5].

Отже, в умовах воєнного стану наявні складні виклики для забезпечення дотримання прав на свободу та особисту недоторканність у досудовому провадженні. Незважаючи на те, що воєнний стан може породжувати підвищений тиск на правоохоронні органи та судову систему, важливо забезпечити справедливість, правову безпеку та дотримання основних прав і

свобод людини. Це вимагає уважного контролю з боку владних структур, розроблення та впровадження ефективних механізмів захисту прав громадян, а також постійного моніторингу та оновлення правової бази з урахуванням міжнародних стандартів. Збереження правових гарантій і захисту прав людини у досудовому провадженні є важливим елементом підтримки демократичних цінностей та правової держави, який потребує постійної уваги та зусиль з боку всіх учасників правозахисного процесу.

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини): Міжнародний документ від 04.11.1950. № 995_004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

3. Тупицький О. Конституційне право на свободу та особисту недоторканність і роль Конституційного Суду України у його забезпеченні. *Вісник Конституційного Суду України*. 2015. №. 5. С. 112-117.

4. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження : Вищий спеціалізований суд; Узагальнення судової практики, Витяг від 07.02.2014. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

5. Case of Belozorov v. Russia and Ukraine, заява № 43611/02 / Рішення щодо України, винесені Європейським судом з прав людини. Міністерство юстиції України: офіційний веб-сайт. URL: <http://old.minjust.gov.ua>.

Гамій В. О.

здобувач вищої освіти 3 курсу
Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ

Кіяниця В. М.

старший викладач кафедри
кримінального процесу та стратегічних
розслідувань Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В наш час країна переживає складні періоди через збройну агресію з боку російської федерації, що сталося вперше в сучасній історії. Цей виклик вплинув на всі аспекти громадського життя України, зокрема на боротьбу зі